

BUITEN

20^E JAARGANG N^O. 41.

ZATERDAG 9 OCTOBER 1926.

Foto C. Steenbergh.

HET HUISHEERENGRACHT 502, AANGEBODEN DOOR DEN HEER C. J. K. VAN AALST
AAN DE GEMEENTE AMSTERDAM ALS AMBTSWONING VAN HAAR BURGEMEESTER.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET HUIS HEERENGRACHT 502 TE AMSTERDAM (ILL.)	BLZ. 481
MEVROUW MARIANNE, DOOR M. C. V. ZEGGELEN (12)	BLZ. 482
IN HOOGER SFEREN (GEÏLL.), DOOR VIATOR	BLZ. 484—485
DE UTRECHTSCH- EN DE VIJZELSTRAAT TE AMSTERDAM (GEÏLL.), DOOR J. Z. KANNEGIETER	BLZ. 486—488
TOTEMISME, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 488
VAN EEN VERLATEN EILAND (GEÏLL.), DOOR A. J. REIJERS	BLZ. 488—491
VAN ROOFGAUW, DEN SLUWEN ULK, DOOR H. E. KUYLMAN (3)	BLZ. 491
DE HUTO RIVIER IN DE REPUBLIEK PANAMA (ILL.)	BLZ. 492
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

MEVROUW MARIANNE

DOOR

M. C. VAN ZEGGELEN.

(12)

SOMS, als Cher Père en Louise er niet waren, was Marianne netje aan Tante Frée's arm naar het heilige der heiligen gegaan, het tooneel achter in den tuin, en dan hadden ze samen hun opvoering gehad! — En dat heilige der heiligen stond daar nu reeds jaren ongebruikt. David Hoogland had het testament van Louise de Morance niet aanvaard en het kleine tooneelzaaltje was dus niet herschapen in een groote tooneelzaal volgens het reeds uitgewerkte plan van de overledene. De eenige die dagelijks de zaal betrad, was Cher Père. Hij leefde nog in de verbeelding met zijn dochter en haar tooneelwereld. De tooneeldecoraties werden door hem onderhouden alsof er iederen avond gespeeld kon worden. Geheele ochtenden was hij er bezig met verfkwest en timmerdoos. Ach, het was eigenlijk het eenige waarvoor hij leefde, dacht Tante Frederiek. Zij liet hem stil zijn gang gaan. En nu was er opeens de mogelijkheid gekomen dat er werkelijk nog eens een stuk van Marianne gespeeld zou worden, met misschien David als hoofdrol?

Maar dit betwijfelde Tante Frederiek alweer zeer. Daar zou de jonge Hoogland niet voor te vinden zijn, hij die nog altijd zoo weinig berustte in Louise's dood, dat zelfs een zaak als die van Mevrouw Wedelwende niet door hem verdedigd kon worden. Als dit proces hem te veel aan Louise deed denken, die immers eens Marianne gesmeekt had eenzelfde daad te doen als Mevrouw Wedelwende gedaan had, hoe veel meer zou het hem dan aandoen in Louise's zaal op Louise's tooneel te spelen waar hij zoo dikwijls met haar samen gestaan had.

„Zou David wel willen?” vroeg ze, haar breiwerk even neerlegend. „Ik geloof, Meneer, dat u er hem geen plezier mee doet en de hemel weet misschien geen goed ook hem weer, tooneel te laten spelen. Daar is niemand die liever het tooneeltje achter weer gebruikt zou willen zien dan ik, dat weet u wel, maar als het ten koste van de rust moest gaan, van David en Marianne en wie weet ook van Dominé Hoog-

land, die nu zoo gelukkig is dat z'n zoon weer in 't gewone leven is, dan zou ik toch raden: doet u liever moeite Marianne's stuk aan echte acteurs te geven!”

„Tante — als je je zoo hoort praten, zou een mensch zeggen dat je gelijk had. Je bent een verstandige vrouw en je hebt daarbij een hart, maar ma chère, je weet wie mijn raadgevers in dit opzicht zijn”

„De geesten”, zeide Tante weer met het zachte rimpeltje boven den neus. „Och Meneer, Meneer — ik wil geen kwaad spreken van de spiritisten, maar ze kunnen toch ook wel eens ongelijk hebben en bent u er nu zoo overtuigd van, dat het alles waar is en het er eerlijk toegaat op die seances?”

„Daar ben ik zoo van overtuigd, evenals ik er van overtuigd ben dat ik u daar over me zie zitten, Tante lief”.

Tante schonk den haar toegeschoven kop weer vol en in haar „Als 't u blijft” toen zij hem weder aan Cher Père reikte, hoorde hij heel goed dat zij over dit onderwerp niet meer wilde doorgaan.

Gelukkig was Tante Frederiek even bereid Mevrouw Wedelwende en haar dochter te helpen als de oude heer. Maanden lang hadden zij in de krant het proces gevolgd en beiden waren even verlangend het goede einde voor de beklagde te vernemen. De logeerkamers waren reeds in orde gebracht om haar en haar dochter te ontvangen. Hier was het dat Tante Frederiek iederen dag haar bezoek bracht, om nog eens na te gaan of er niets ontbrak. Cher Père had dan ook slechts dit onderwerp aan te roeren om het gezicht van Tante Frederiek weer te doen ophelderden. Hij vertelde dat vanmorgen het plan met Marianne besproken was, Mevrouw Wedelwende met het rijtuig te doen afhalen als zij ontslagen werd.

„Als zij ontslagen wordt, is er dus al zooveel zekerheid, denkt u?”

„Mees heeft de mogelijkheid gegeven”, zeide Cher Père, „maar ik zou zoo zeggen: als David de verdediger ware geweest”

„Hè neen maar!” schrok Tante Frederiek — voor de veranda stond David Hoogland in levende lijve. „Je doet ons schrikken”, zeide Tante, „we noemden juist je naam!”

„En in goeden zin jongen, in goeden zin!” bevestigde de oude heer.

„Ik maak u mijn excuses”, zeide David. „Ik hoop dat ik u niet erg heb doen schrikken. Uw Mijntje zag mij aankomen; ik heb dus niet gebeld en zij zeide dat U in den tuin waart”.

„In de veranda”, verbeterde Tante Frederiek.

„Ga zitten, jongen en drink een kop thee, of neen, een glas wijn, nie waar Tante, je hebt geen thee meer”.

„Neen, eigenlijk niet meer”, zei Tante met een knipoogje naar David. Ze wist wel dat ze Cher Père meer plezier deed met een glas wijn dan met „nog meer” thee, nu hij een medelgger voor den wijn had.

„En ik zal hem zelf halen”, zeide de oude heer.

„Ik kwam u eigenlijk gelukwenschen, Tante”, zeide David. „Morgen op uw verjaardag zal ik alweer op zee dobberen of in den trein zitten”.

„Hoezoo?” informeerde Tante, en David vertelde van de zaken die Bas en hij in Engeland hadden naar aanleiding van een faillissement in de handelswereld. Bas was voor de zaak in Maart in Londen geweest, nu was het zijn beurt. Bas zou trouwens nu ook moeilijk weg kunnen door de verdediging van Mevrouw Wedelwende's zaak die nog deze week voor zou komen.

„Wij spraken er juist over”, zeide Cher Père, die terug was gekomen met zijn uitgezochten wijn, „en ik betreur 't nog altijd dat jij de verdediger niet bent, David”.

„Ik geloof dat u daar ongelijk aan heeft. Mees is vol vuur voor de zaak en hij is toch zeker een bekwaam man, wien het is toevertrouwd”.

David zocht naar een ander onderwerp en hij vroeg naar de opinie van den ouden heer over de poging der Katholieke partijen het gezantschap bij den Paus weder te herstellen.

„Maar zij zijn er niet allen voor, jongen!”

„Neen, neen, alleen het Centrum en de Maasbode verdedigen het. — De Tijd onder anderen vindt het verzoek on-tijdig — maar dat houdt toch in dat men het in de toekomst vóór staat”.

„Ik hoop”, dacht Tante Frederiek, „dat ze de politiek gauw laten varen en hij straks spelen gaat!” doch de twee heeren bleven kalm zitten met hun glas Rijnschen wijn. Ze hadden inderdaad de politiek laten varen en spraken nu over

het afscheid van Professor Fruin waar de geheele geleerde wereld bij tegenwoordig was geweest . . .

Tante Frederiek zuchtte eens, rolde haar breiwerk ineen, stond op en binnengekomen in de tuinkamer opende zij langzaam de pianoklep. De witte toetsen blonken opeens als blanke tanden in de schemering der kamer. Tante stak de kleine petroleumlamp aan op den hoek van den marmeren schoorsteenmantel, dekte dat licht met een groen zijden kap en keerde weer terug naar haar plaats in de veranda.

En David, Tante even glimlachend aanzien, rees ook op en trad de tuinkamer binnen. De eerste accorden klonken op, gevolgd door andere, de muziek kwam vol en diep uit de opengeslagen deuren in de veranda en bleef hangen in den grooten tuin, waar de kleuren van gras en bloemen reeds in den droomerigen onwezenlijken avondschijn lagen.

Cher Père en Tante Frederiek verstonden wat David speelde. Hij speelde van de dingen die vroeger waren, van jeugd, geluk, overtuiging, vastheid en moed — van de dingen die volgden, twijfel, wankelmoedigheid, somberheid en strijd, van de dingen die komen zouden, weifeling, vragen, vragen, altijd weer vragen en dan een schemering, een antwoord, een heenwijzing naar het licht . . .

En in den grooten tuin werd het allengs donker, ook in de veranda. Stil zaten de twee luisteraars, doodstil en zelfs voor Tante Frederiek die niet gelooven wilde, was het of Louise's schim daar stond bij David's leegen stoel en meeluisterde . . .

HOOFDSTUK IV.

Het warme zomerweêr had Marianne, voor zij den weg naar huis insloeg, naar het Bosch gelokt en nog iets anders dan het mooie weer, ook het verlangen naar alleen zijn in de natuur. Misschien ware zij toch hier heen gegaan als het geregend of gestormd had. Nu had zij dan zekerheid. Zij zou Moeder zijn. Voor het jaar uit was, zou zij Moeder zijn! Het gelek haar een wonder, een niet te begrijpen heerlijk wonder. Was het wel waar? Zou zij, Marianne Mees, dat groote geluk hebben, dat honderden, duizenden hadden, dat ontelbaren bezaten en niet meer als een wonder beschouwden, ja misschien niet eens meer als een geluk? Ja zij, zij zou dat geluk hebben! Ze zag om zich heen. Het Bosch was als van ouds. Daar bij den vijver spiegelden de boomen zich in het water. De bruine beuk doopte zijn zware takken er bijna in, het spiegelbeeld scheen ze te raken. Van de bank af waar zij zat, zag zij achter de zware stammen, andere stammen opgaan, zag zij grijze paadjes heensnellen, zag zij de lichtplekken tusschen het groen schitteren van blauwe lucht en witte donzige wolken. Het Bosch was het oude bosch, het bekende, en toch was het een nieuw bosch, toch had dit oude een nieuw gelaat, een nieuwe beteekenis.

„Bosch, bosch, mijn lief bosch! luister je, weet je 't? Er komt een groot geluk voor me . . . het groote geluk!” Zij sloot even 'r oogen. Ze liet haar verbeelding vrij spel. Eens zou ze hier loopen met haar jongetje aan 'r hand. Eerst zou ze hem rijden. Uit het kindwagentje zouden haar tusschen witte kant en witte dekentjes de oogen van haar kind aanzien. Welke oogen zou het hebben? blauwe of bruine? In alle geval zouden het van die groote kinderkijkers zijn en als ze haar aanzagen zouden ze lachen. Als ze voorbijging met 'r wagentje, zouden anderen zoo eens even om zien en ze zou hooren: „Wat 'n dot”, „Wat 'n schat van 'n jongen”, en dan later, veel later, ging ze met hem wandelen. „Nee, niet te dicht bij 't water — hier blijven, 'n handje geven”. O! o wat 'n wilde jongen zou ie zijn . . . Moeder zou wat met hem te doen hebben! Moeder — zoo'n stemmetje dat later Moeder zou zeggen! Zoo'n stemmetje dat later een grove jongensstem werd die „Moeder!” riep als de school uit was en de jongen thuis kwam, de trappen op holde, naar Moeder zocht, en Moeder, Moeder, later, nog veel later als zij zelf eens oud was. O, er zou iets zijn, iets komen in haar leven dat van haar, van haar alleen was, waarvoor ze leven zou — echt, geheel. Hoe gelek al het oude, al was het goed en lief en prettig, haar schrijven, haar schilderen, haar geheele bestaan, klein en ver weg. Er zou een kind zijn dat „Moeder” zou zeggen, het mooiste woord dat er is; daarvoor moest ze nu leven. Voor die taak, die grootste taak en dat hoogste geluk zou zij leven en denken, daarvoor zou haar hart kloppen, daaraan zou zij zich wijden, zich wijden met alle sterke liefde die in 'r was.

Er kwamen menschen aan. Ze hoorde voetstappen. Ze

opende haar oogen. Een heer ging voorbij met een jongetje aan de hand. Ze hadden een grooten hond bij zich en wierpen takjes in het water, de hond sprong ze na, zwom weer terug met den tak in zijn bek, haalde den kant en schudde zich de druppels van 't natte lijf. Het jongetje lachte en draafde vooruit en wilde weer takken in het water gooien, maar de Vader gebod: „Verder gaan, vooruit! 't is nu genoeg!”

Marianne zag hen na. Zoo zou Bas eens met hun jongen hier loopen! Bas! Er brandde opeens een verlangen in haar Bas het groote, nu zekere nieuws te zeggen. Hoe had zij hier zoo lang kunnen zitten, na haar bezoek aan den dokter, hoe had zij het eigenlijk een heel half uur kunnen uitstellen om hem het nieuws te zeggen? Hij wist niet, dat zij vanmorgen gegaan was, dat zij opeens daartoe besloten had, maar sedert weken was hij toch ook in spanning, en aan de koffietafel zouden ze alleen zijn! David was naar Engeland, en dit hoorde zij hem toch te zeggen, als zij alleen waren.

Voor het eerst was 't of haar het verschil duidelijk werd tusschen de verhouding van broer en zuster en man en vrouw. Als zij een kind had zou misschien de band tusschen haar en David wat lossen, die tusschen haar en Bas integendeel vaster worden.

Zij stond op en begon den tocht naar huis. Naar huis om zoo straks het heerlijke te vertellen! Was zij wel ooit met zulk een blij gevoel naar huis gegaan? Nu waren alle zorgen weg! Nu was het uit, uit met dat denken en wroeten in zich zelf of zij wel gelukkig was met Bas, of zij ook gelukkiger zou geweest zijn met een ander, of zij ook met hem getrouwd was om bijredenen, gedachten die in haar bijna een vasten vorm hadden gekregen na het bezoek van Anton de Rave. Nu werd dat alles weggeblazen, het dreef heen, zooals die wolk daar hoog boven de boomen in de blauwe lucht. O, God hoe groot en heilig was haar geluk nu! „Je bent zoo goed, zoo goed voor me, lieve God!” zong 't in 'r en toch snikte het ook in haar borst. Haar oogen glansden, haar mond had een zoeten glimlach — zij liep vlug, om zoo gauw mogelijk thuis te zijn. Langs het Malieveld gaande bereikte zij de Koninginnegracht, die in de schaduw der zware boomen lag. Ze herinnerde zich hoe zij hier, een paar maanden geleden ook naar huis gaande, tot zich zelve gezegd had „omdat je ongelukkig bent!” en nu? „Omdat je gelukkig bent, gelukkig! Hoe was dit alles mogelijk? Hoe kon een mensch zoo gauw veranderen? Ze sloeg den hoek om en het kapperswinkeltje voorbijgaande, knikte ze de juffrouw achter het venster toe en in den vriendelijken teruggroet in de oogen van haar, die zij groette, zag zij haar eigen geluk weder — het glansde uit 'r, het straalde, dat voelde ze. Dat wist ze. Nu stond ze voor haar huis, haar lief mooi huis met de blinkende spiegelende vensters beneden. Ze ontsloot de deur. Gelukkig dat Bas, als hij thuis was, haar nu niet hoorde bellen en zij hem verrassen kon, boven. Dat kwam van het feit dat ze thans zelf een huis-sleutel had. Zacht sloot zij de deur en even zacht liep ze door de vestibule de trap op. Ja, hij was thuis. Zijn hoed hing aan den kapstok. De dikke looper dempte 't geluid van haar voetstappen. Nu zou zij binnen komen, haar arm om zijn hals slaan en dan, als zij hèt dan vertelde! hoe zou dan zijn gezicht zijn? Ze stond even stil voor de deur, met de hand op den knop. Nu eerst, misschien wel bewust voor het eerst, voelde dat ze hem liefhad — liefhad omdat hij haar man was, de Vader van haar kind . . . Ze opende de deur.

Bas zat met 't hoofd gebogen aan de schrijftafel en hij zag niet op. Achter hem glom de hooge blankheid van den spiegel boven den schoorsteenmantel en in dien spiegel starden Marianne twee ontstelde oogen aan. Het waren die van Annette. Zij stond achter de half geopende deur van Marianne's werkkamer. Marianne's oogen hielden in den spiegel die van Annette vast en langzaam zagen zij de deur dicht gaan, een tip van het witte schortje bleef hangen tusschen deur en plint, weer ging de deur open, het wit verdween. Marianne's adem stakte. Het duizelde haar . . .

„Zoo, jij daar?” hoorde ze Bas' stem zeggen.

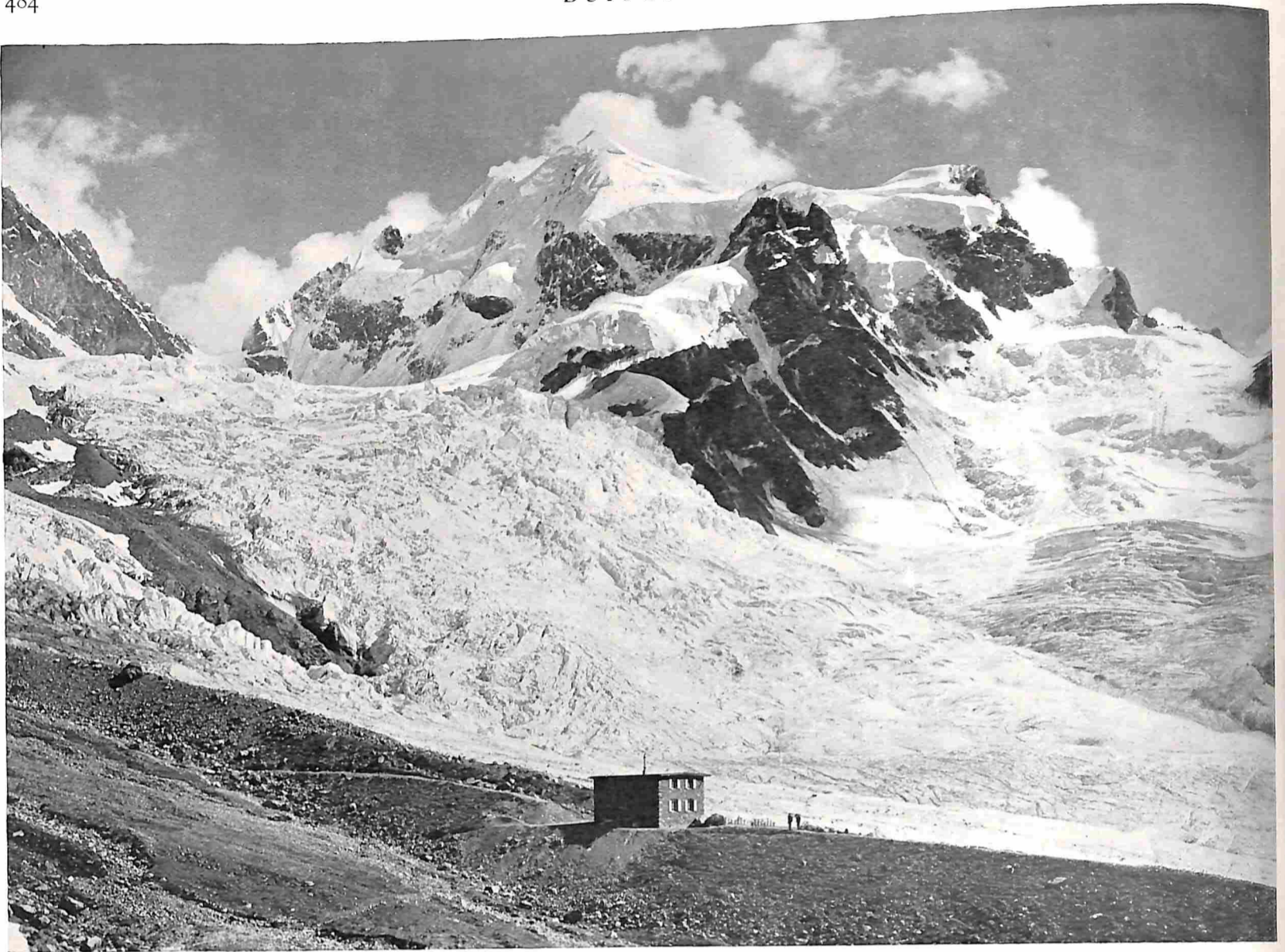
Zij sloot de deur en bleef staan.

„Wat heb je, wat is er?” vroeg hij opstaande en nu naar haar toekomend. „Je ziet doodsbлек . . . is er wat?” Hij nam haar hand in de zijne — knoopte haar handschoen los en weêr vroeg hij: „Is er wat?”

Ze schudde haar hoofd — „wat duizelig”, zei ze . . . „ik kwam . . . ik ben naar Hasselink geweest . . .”

„En?” vroeg hij en bracht haar naar een stoel . . . „en?”

(Wordt vervolgd).

GEZICHT OP ROSEG EN ROSEGGLETSCHER.

IN HOOGER SFEREN.

HET was een warme Julidag. Wij kwamen uit de Lombardijsche vlakke, waar een verzengende hitte ons deed snakken naar lucht. Op het meer van Como was het nog uit te houden, omdat het water wat koelte bracht en wij ten minste vrij waren van stof. Maar in den trein naar Tirano werden wij steeds warmer en witter met stof bepoeierd als een tulband. Dààr stond gelukkig het zindelijke, gele, frissche treintje van de Bernina-Bahn, dat ons naar de hoogte voeren zou, uit de lage, verbrande vlakke naar het hooggebergte, naar het land van koele gletschers, blanke sneeuw en frissche berglucht. ☼ Ik zou hier wel een loflied willen zingen op de Zwitsersche Spoorwegen. Zoo kraakzindelijk zijn de wagens, dat de tweede klasse een luxe is, en de eerste totaal overbodig; de Bernina-Bahn houdt er dan ook geen eerste op na. Hoe solide zijn de wagens gebouwd. Men behoeft zich niet uit het gelid te trekken om een raampje te openen; ze schuiven als van zelf op en neer. Hoe vlot is de dienst, hoe eenvoudig en gemakkelijk. Geen overdreven beleefdheid — en dat maakt wel eens den indruk van onvriendelijkheid — doch een ieder doet trouw zijn plicht. Maar dan ook niet meer dan zijn plicht. Een conducteur is geen pakjesdrager. Geen andere contrôle dan ééns kaartjes knippen na het vertrek van den trein. Men loopt verder onbelemmerd in en uit. Met het goederenvervoer gaat het al even gemakkelijk. Toen ik den hotelportier vroeg of ik mijn bagage zou laten verzekeren, antwoordde hij: „U kunt het doen, indien U verkiest, maar men zal U uitlachen”. ☼ Nauwelijks waren wij de grens gepasseerd of het gezellige treintje slingerde tusschen knoestige kastanjeboomen langs frisch bloemde velden en zware rotsblokken naar de hoogte, waar men bij het meer van Poschiavo nog een laatsten blik kon werpen op het breede diepe dal en de onmetelijke vlakke van Lombardije. Hier begon reeds de steile rotswand, die men doorboren moest, en als een slang kronkelt de spoorweg

door donkere tunnels, langs schuimende stroomen en bruisend spattende watervallen, over bruggen en viadukten naar boven. Wat kon men genieten van het vrije uitzicht, dat telkens nieuwe verrassingen bracht, nu men zich tegelijk zoo heerlijk kon verkwikken aan de pittige berglucht. Ook hier straalde de zon als daar beneden in het dal, maar zij stooft ons niet gaar; zij bracht gloed en warmte, maar ook vreugde en glans. Plotseling lag daar vòòr ons tusschen twee hoge bergtoppen een uitgestrekte blauwe lichtende vlakke met scherpe punten en diepe kloven, alsof een vloedgolf van die hoogte was komen neerstorten en door een wonder was blijven stilstaan en omgetooverd in dat grillige, ijzige massief. Het was de Palü-gletscher, waarachter zich steeds hooger en hooger de schitterende sneeuwvelden uitstrekten. Nu diep beneden, zag men nog als een herinnering aan het warme Italië het blauwe meer van Poschiavo en wij reden hier langs een ijsmeer, het Lago Bianco, dat dit jaar in Juli nog geheel bevroren was en dus zijn naam wel met eere droeg. Het treintje moest ook hier en daar zijn weg door een dikke sneeuwlaag banen om Alp Grüm en het Bernina Hospiz te bereiken. Wij waren reeds boven de 2000 Meter. Hier groeit geen boom, maar hoe heerlijk bloeide aan de kleine rhododendronstruik de Alpenroos, en tusschen het grauwe gras, dat nog nat was van de smeltende sneeuw, staken witte en paarse krokussen hun kelkjes omhoog en stonden de velden vol met gentianen „blue as the sky”. ☼ Nu ging het verder langs malsche weiden vol Alpenbloemen, door dichte larixbosschen, naast stroom en beekjes en machtige rotsgevaarten naar het hartje van Ober-Engadin, naar het pronkjuweel van Graubünden, Engadin, zijn het geen sprookjesnamen voor wie van de Sommerfrische eens echt genieten wil, of zich verlustigen aan wintersport? ☼ Graubünden is het grootste kanton van den Zwitserschen Bundesstat; het is ook een van de meest schil-

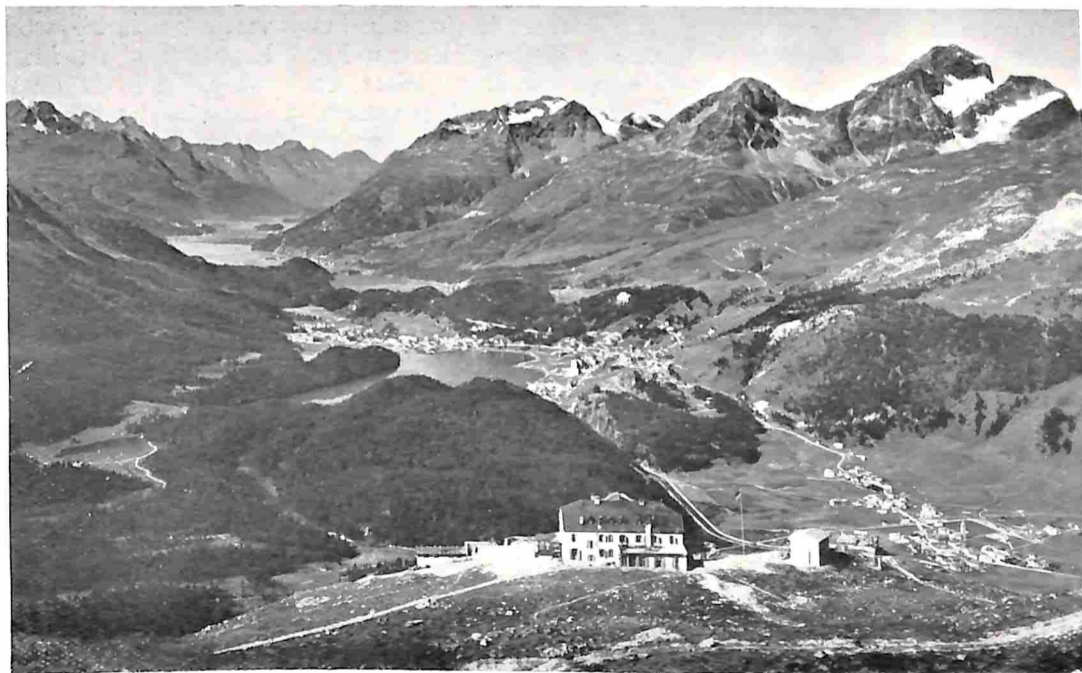
derachtige plekjes van den aardbodem. Eén uitgestrekte hoogvlakte, want het laagste dal ligt nog een 1000 M. boven den zeespiegel en overal hoge bergkruinen, met eeuwige sneeuw bedekt. De verschillende gemeenten sloten herhaaldelijk een verbond — grauer Bund — tegen den adel, die onbeperkt wilde heerschen en regeeren over de eenvoudige bergbewoners. En de „Bündler“ steunden elkaar trouw tegen vreemde machten, ofschoon zij onderling niet zelden strijd voerden. Men behoeft slechts de namen te noemen van de Plantas of de Salis om te herinneren aan bloedige burgertwisten. En werd niet het vorige jaar het mooie dorpje Sûs ten gevolge eener veete in asch gelegd? Maar de vreemdeling merkt gelukkig niets van dit onderling gekibbel en ziet in Graubünden alleen de blauwe lucht, de donkere bosschen en de grauwe bergen, hij hoort alleen het klateren van de beekjes en het bruisen van den stroom of het neerploffen der lawines. Hij betreurt alleen dat ten gevolge van den brand de mooie Engadiner huizen met hun frescos, hun kleine diepe vensters, hun zwarte Schindeldaken, nu worden vervangen door strakke grauwe muren van beton en brandvrije maar kleurlooze daken van koper of zink. Verder geniet hij ongestoord van zijn „Sommerfrische“.

De zieke zoekt zijn heil aan de Luciusquelle van Tarasp, de Engelschman speelt zijn golfpartij op de beste golflinks van Europa in Samaden en geniet tegelijk op deze heerlijke hoogte van 1800 M. van de versterkende berglucht. Hij beweert dat het Berninahotel „quite English“ is, alsof „Zwitsersch“ voor een hotel niet de hoogste lofuiting was. De verwerende Amerikaan vindt dan ook in het Suvretta-Haus te St. Moritz een nooit gekende weelde. De Duitscher neemt zijn Jause bij Hanselmann, een wereldberoemdheid in café crème en méringues en stoort zich niet aan deze Fransche namen, terwijl de Hollander rustig geniet van zijn Veltliner, zijn sigaar en zijn krant in de gemakkelijke fauteuil van de groote hall in Kurhaus Bergün. En allen zijn het er roerend over eens dat Graubünden een heerlijk land en de vreemdeling die het bezoeken kan een gelukskind is. Vooral het Zuidelijke en hoogste gedeelte van Graubünden, het in 't Romaansch zoo mooi genaamde Engiadina, is een verrukkelijk bergland, dat zich uitstrekt van Maloja tot aan Tirol. Hier tronen in de schitterende Berninagroep de ijskoningen in wit glanzende pracht van eeuwige majesteit. Zij laten zich gaarne bewonderen uit de verte, maar hun besneeuwde kruinen met honderden gletscherkloven zijn over het algemeen ongenaakbaar. Daarentegen noodigen de overige bergen van Graubünden met hun zacht glooiende hellingen wel vriendelijk uit om zete voet te bestijgen. Toch trekt het de aandacht, dat men betrekkelijk weinig toeristen ziet, die met Rucksack, touw, ijsstok en stijgijs gewapend zijn. Waarom zou men zich moe maken als men met een gemakkelijk treintje zonder eenige inspanning het zelfde doel bereiken en van het heerlijkste uitzicht genieten kan? Ligt niet de hoge berg Muottas Muraigl in het hartje van Graubünden en voert de Drahtseilbahn niet in enkele minuten tot op den top? Daarenboven lag er in Juli nog veel sneeuw, die het klimmen moeilijk, het „kletteren“ bijna onmogelijk maakte. Wij moesten dus wel den trein nemen. Ik voeg er echter als geroutineerde Alpinist oogenblikkelijk bij, dat de hoogte, die men zoo gemakkelijk bereiken kan, niet hetzelfde genot biedt als wanneer men na een langen

PIZ BERNINA EN ROSEGGLETSCHER.

en vermoeienden tocht denzelfden berg heeft beklommen. Men mist het hoge genot van zelfbewustzijn en de voldoening van een eervolle overwinning. Maar ik wil het eersame bergtreintje geen afbreuk doen en maakte er zelf dankbaar gebruik van. Het was een internationaal gezelschap; men zag er alle typen, men hoorde er alle talen; maar de meerderheid vormden toch de Zwitsers, die met een „goedkoop uitstapje“ van Zürich en Basel waren gekomen. Een rustig, vroolijk volkje, die Zwitsers. De Drahtseilbahn was zwaar beladen en sommige Ausländer keken wel wat angstig naar den dunnen kabel en de steile helling. Bij een stijging van 54% hangt toch ten slotte je leven maar aan een draad, al is die draad dan ook 38 mm. dik en al biedt zij ook een tienvoudige zekerheid. Je leven is dus wel verzekerd, maar je zweeft toch tusschen hemel en aarde. Daar bleef onverwachts de wagen hangen op een hoogte van 2000 M.; hij schommelde wat heen en weer en hing toen geheel stil. Niemand die zich ook maar in het minst verontrustte, ten minste niemand van de Zwitsers. Een Züricher stak het hoofd naar buiten en riep in Schwitser Duutsch: „Bist müed?“ en om zijn kracht te toonen ging de wagen rustig verder omhoog. Men had van de Sennhütte wat melk ingeladen. Welk een schouwspel geniet men bij aankomst, vooral indien men over wat sneeuw en ijs nog een paar honderd meter hooger stijgt tot op den Kulm, tot een hoogte van ruim 2600 Meter. De Roseggletscher ligt daar als een breed melkmeer diep beneden, omkranst door de sneeuwvelden, die helder afsteken tegen den blauwen achtergrond.

UITZICHT VAN MUOTTAS MURAIGL OP ST. MORITZ.

livres surtout, mais dans toute l'année pas une seule livre de beurre", zegt hij met een woordspeling. ☒ Op de Botermarkt concentreerde zich in de maand September ook de kermis. In den „kippenhoek" konden de meisjes, wier „gelletje" beter was dan haar „velletje", zich voorzien van een kermisvrijer, dien men met een verkeerde afleiding van het werkwoord chaperonner „chapeau" noemde. ☒ Tegen het eind der negentiende eeuw nam de metamorphose van dit plekje in het hart der stad een aanvang. Tot op den huidigen dag heeft zij haar beslag nog niet gekregen. Allereerst vernietigde een brand in 1868 de hoekhuizen der Utrechtschestraat, waarvoor in de plaats hôtel „Rembrandt" verrees, dat nu weer ten doode staat opgeschreven. Eigenlijk had de bouw

Foto C. Steenbergh.

HET REMBRANDTPLEIN TUSSEN AMSTEL- EN UTRECHTSCHES-
TRAAT, DE VOORMALIGE „KIPPENHOEK".

van het Paleis voor Volksvlijt met den aanleg van het Frederiksplein de modernisering van deze buurt reeds ingezet, terwijl door de weldra ontstaande „Pijp" buiten de singelgracht de straat steeds drukker werd. In 1876 werd de markt van de Botermarkt en ook uit den „kippenhoek" verdreven, een plantsoentje werd aangelegd en de naam Rembrandtplein ingevoerd. In 1880 werden de oude huisjes tusschen hotel „Rembrandt" en de Amstelstraat gesloopt, om plaats te maken voor de statige gebouwen, die men er nu nog aantreft. En toen tenslotte de kermis afgeschaft werd, de geestige kartellijnen der dakranden al meer vervangen werden door meetkundige reminiscenties, het mollige plantsoentje plaats moest maken voor een geschoren grasveldje met een gelikte beton- en ijzerconstructie, toen ook de menschheid in- en uitwendig al rechtlijniger werd, toen was de nieuwe tijd gekomen, en toen was ook de beurt aan de Utrechtschestraat gekomen, om deel te nemen aan de algehele vernieuwing. Reeds eenige jaren geleden had de Amsterdamsche Bank de huizen aan de Oostzijde der eerste Utrechtschestraat gekocht, die alle eigendom waren van het R. K. Burger Oude-Mannenhuis Brentano op de Heerengracht. De Bank zou voor een nieuwe vestiging van Bretano, dat ook in de afbraak zou worden begrepen, zorgen. Toen dit geschied was — op de Keizersgracht 615—631 — kon er voortgang worden gemaakt met de plannen. Het Bankgebouw zal met het front in de Utrechtschestraat komen, terwijl de rooilijn ruim acht meter achteruit gelegd wordt, zoodat de oude „kippenhoek" voorgoed verdwijnt. Dit is het begin van de eenzijdige verbredening van de heele straat, die het imposante Paleis zijn centrale positie zal ontnemen. — ☒ Zoo-

als reeds gezegd is, begon men in 1658 ook de eerste, smalle, Vijzelstraat door te trekken. Een naam, waarvan de afleiding evenwel nog in het duister ligt, behoefde men dus niet te zoeken. Ter Gouw dacht aan het uithangteeken van een apotheker: een vergulden houten vijzel op een stok. Mej. Van Gelder vond als een der eerste bewoners een Cornelis Arentszoon Vijselaer, en de mogelijkheid is niet buitengesloten, dat hij de peet is van de straat. Hoewel er vele winkels, vooral tapperijen, gevestigd werden, stond de Vijzelstraat in vele opzichten achter bij de Utrechtsche- en Leidschestraat. Beide laatste waren dan ook op poorten gericht, terwijl de eerste dood liep tegen de Baangracht. Misschien was de opvallende concurrentie, die de winkeliers hier elkander moesten aandoen, daar een gevolg van. Op de uithangteekens trof men een „Blauwe Molen" en een „Malende Molen" aan, „Drie Akers" en een „Akerboom", „De Coning van Sweden" en „Het Paert met den Ruyter",

en naast elkander „De Schenkenschans" en de „Amsterdamsche Schans". ☒ Het oudste gedeelte bleef nog lang zijn oorspronkelijk karakter behouden en was veel onaanzienlijker: de beruchte Duvelshoek grensde er ook aan. De laatste Vijzelstraat werd doorsneden door de Kerkstraat, een lange straat, die vier kerken zou verbinden. Zooals zoovele plannen ging ook dit niet door. Slechts twee, de Amstelkerk en de Oosterkerk, kwamen tot stand, waarvan de laatste met behulp der Kerkstraat niet eens te bereiken is. ☒ Na de slooping van den stadsmuur en den aanleg van buurt Y. Y. brak er voor de Vijzelstraat een nieuw leven aan. Over Baan- en Singelgracht werden bruggen geslagen, en de verbinding van oude en nieuwe stad was voltooid. En weldra kan men van de Munt langs een royalen verkeersweg plan-Zuid bereiken, vanwaar de Kalfjeslaan reeds in de verte lokt. Waarschijnlijk zal de Vijzelgracht, die aan de stille zijde haar achttiende-eeuwsch uiterlijk vrijwel ongerept heeft behouden, eveneens opgeofferd worden, waarna de H.B.S. aan de Weteringschans ook moet verdwijnen. ☒ Bezien we het onlangs gepubliceerde plan van den architect Van der Mey, volgens hetwelk de derde Vijzelstraat wordt bebouwd, dan rijst alweder de vraag, of het nieuwe ook nieuwe schoonheid zal brengen. Wel is niet alles verlies, wat op het oogenblik hier afgebroken wordt of reeds is, maar toch verdwijnt ook hier menige fraaie gevel, zooals op de afbeeldingen duidelijk valt waar te nemen. Eén groot blok, slechts onderbroken door een toegangspoort tot de Kerkstraat, komt de onderscheidene huizen vervangen. Of er verband bestaat tusschen den veel economischer massabouw met zijn eenheidswoningen en de ondergegangene persoonlijkheid, valt hier niet te onderzoeken. Men spreekt liever

Foto C. Steenbergh.

VIJZELSTRAAT, HOEK KERKSTRAAT.

der Middeleeuwen, daarna zien wij haar wat duidelijker. Schokland, dat niet eerder dan in het laatst der 18e eeuw zoo werd genoemd, (vóór dien tijd sprak men van de eilanden Ens en Emmeloord) komt reeds \pm 1200 voor als Emelwerth. Het stond toen reeds in nauwe betrekking met de toen bloeiende aloude Koningsstad Stavoren. Onder een opgave van Kapellen, behoorende tot het Benedictijner Klooster van Sint Odulphus te Stavoren (1132—1580), wel bekend uit van Lennep's „Roos van Dekama”, komen onder meer ook voor Urch (Urk) en Emelwerth (Emmeloord). Dit laatste is het Noordelijke gedeelte van het eiland, waarvan het Zuidelijke deel *Ens* wordt genoemd. Beide helften waren, en zijn nog, door een sloot van elkander gescheiden. Is die oude sloot soms een der vele rivierarmen van de vroegere IJsseldelta? Wij weten het niet. Maar vroeg reeds waren deze „buurten” zelfstandig. Want in 1329 was *Ens* zoowel als *Emmeloord*, een eigen parochie. Ook had iedere parochie zijn eigen burgerlijk bestuur. Op *Ens* vond men de Midden- of Molenbuurt, de Zuiderbuurt (Zuidert genaamd) en de in \pm 1830 afgebroken Gothieke kerk met Romaanschen toren op de Zuidelijke punt van het eiland. En wanneer ook hier „de kerk in het midden” heeft gestaan, wat vrijwel als zeker wordt aangenomen, dan volgt daaruit wel, dat van *Ens*, ten Zuiden van het hedendaagsche Schokland, dus vóór den Ketelmond, veel land door de zee verzwolgen is, zooals dat met zekerheid, aan de hand van oude kaarten, kan worden gezegd van het Noordelijke Emmeloord, dat dus thans in zee ligt als verdronken land.

⊗ Als gezegd, niet eerder dan in de 18de eeuw komt de naam Schokland voor en heetten „de eilanden” (het waren er dus twee) *Ens* en *Emmeloord*. — Jan van Kuinre krijgt in 1331 van den Hollandschen graaf „dat Gherechte van Emlairden half”. In 1364 worden de Kuinre's opgevolgd door Heeren van Voorst, echter gaf graaf Albrecht, de bestrijder der Friezen, in 1381 het Kerspel Orckel en Emelwolde aan Dirk van Swieten, kapitein binnen Stavoren, in leen. Dit moet zeker kort geduurd hebben, want wij lezen, dat in 1412 de Vrouwe van Voorst afstand doet van hare rechten op beide eilanden, ten behoeve van Herman van Kuinre, die in 1415 aan de „bueren van Orch en Emelweerde” rechten gaf. Na den dood van Herman van Kuinre, wordt hij door zijn dochter Alijt opgevolgd als bezitster der eilanden. Alijt huwt met Evert Vreyse van Stroewyck, die dan optreedt als heer van Urk en Emmeloord. Als hij overlijdt, doet zijn weduwe, Alijt, in 1475 haar leengoederen over aan Evert Zoudenbalch, te Utrecht, thesaurier ten Dom en proost van Maastricht¹⁾. Sedert waren de Zoudenbalch's meer dan een eeuw heer der eilanden. Evert wordt door zijn broers zoon, ook Evert geheeten, in 1495 opgevolgd. In 1555 was Jan Zoudenbalch eilandheer, hij werd opgevolgd door Gerrit Zoudenbalch, die bij testament aan zijn neef Johan van Fladeracken *voorwaardelijk* vermaakt het bezit der eilanden. Gerrit Z. huwt in 1568 met Barbara van Essenstein. Zij is als weduwe in 1601 vrouwe van Urk en Emmeloord. Na haar overlijden (1614) komt dit bezit in handen van Jonker van der Werve, te Heenvliet wonende, die in 1660 zijn ambachtsheerlijkheid overdoet aan de stad Amsterdam, welke als koopstad belang had bij de vaart op de Zuiderzee en dus het gezag over Urk en Emmeloord wenschte uit te oefenen. ⊗ Wij merken op, dat *Ens* bij al die veranderingen in het Bestuur niet wordt genoemd. Dit bleef afzonderlijk onder Overijsselsch gezag; het komt reeds in 1407 voor op een Overijsselsche Schattinglijst. In 1613 gaven Ridderschap en Steden van dit gewest *Ens* 800 gulden voor herstelling aan het kerkgebouw aldaar. Dit was dus het hiervoren genoemde middeleeuwsche kerkgebouw. *Ens* en *Emmeloord* waren aanvankelijk, als wij weten, twee eilanden, en voor zoover bekend, gescheiden door een sloot. Maar het zelfstandige van beide „buurten” (vroeger eilanden) spreekt ook wel sterk uit het feit, dat de dialecten van beide verschillen: dat van *Ens* heeft n.l. meer van 't Overijsselsch, dat van *Emmeloord* echter is meer Hollandsch; ook de kleding der bewoners van beide buurten was ietwat verschillend en na de Hervorming was *Ens* zoo

1) Heer Evert Zoudenbalch was een zeer aanzienlijk en gefortuneerd man, wiens familie al onder het Utrechtsche patriciaat der 13e eeuw voorkomt. — Hij liet een zeer ruime vorstelijke woning bouwen aan de Donkerstraat te Utrecht, waar dit paleis, „huis Zoudenbalch”, thans in minder aanzienlijken staat verkeerende, nog de aandacht trekt. — Zie de belangrijke en rijk geïllustreerde studie „Oude huizen te Utrecht”, van Mr. S. Muller Fzn. in het Bouwkundig tijdschrift, deel XX, deel 46 der bouwkw. bijdragen, 3e stuk. 's Hage Mouton en Co., 1902.

Foto C. G. B. ten Kate.

SCHOKLAND. DE HAVEN VAN EMMELOORD.

goed als geheel Hervormd, terwijl de Emmeloorders altijd Roomsch Katholiek zijn gebleven. — Welnu, de „Burgemeesteren” van Amsterdam bleven ambachtsheeren van het Noordelijke gedeelte (Emmeloord), terwijl de Zuidelijke helft (*Ens*) tot Overijssel bleef behooren. ⊗ Zoo bleef de toestand, tot dat in den Franschen tijd geheel Schokland (dus *Ens* en *Emmeloord*) onder Overijsselsch bestuur werd gebracht als afzonderlijke gemeente Schokland, die in 1859 werd opgeheven en bij Kampen werd gevoegd, nadat Schokland in 1858 door de Rijksregeering „onbewoonbaar was verklaard”. De bevolking moest Schokland in 1859 verlaten en de Emmel-

Foto C. G. B. ten Kate.

DE ZUIDPUNT VAN SCHOKLAND MET DEN VUURTOREN.

oorders, zeker beïnvloed door de omstandigheid, dat zij te Kampen een R. C. gemeente vonden, verhuisden met hun Hoofdonderwijzer, A. Legebeke, naar de IJsselstad, terwijl zeer weinigen van het protestantsche *Ens* zich metterwoon te Kampen gingen vestigen. — Thans wonen er op het eiland nog drie beambten van 's Rijkswaterstaat (twee op *Emmeloord* en een op *Ens*) met hunne gezinnen. ⊗ Tot zoover in vogelvlucht de merkwaardige geschiedenis van Schokland.

⊗ „De nationale kleederdrachten behooren tot de monumenten, die ons het voorgeslacht liet, als een uiting van zijn persoonlijkheidsgevoel, zijn persoonlijkheidswezen, zijn eigen beschaving en idealen”. Aldus Theo Molkenboer in zijn

Foto C. G. B. ten Kate.

SCHOKLAND, DE MIDDENBUURT.

belangwekkend boekje¹⁾. En daarin treft, dat deze juiste opmerker, die met zooveel liefde en zaakkennis dit onderwerp behandelde, bij zijn bezoek aan Kampen, wèl heeft bestudeerd de karakteristieke kleeding van een gedeelte der stedelijke bevolking en die van de aangrenzende landbewoners, maar de Schokkers, wonende in de Brunneper Schokkersbuurt te Kampen, klaarblijkelijk heeft vergeten. Hij zou, zoo hij ook daar had rondgekeken, wellicht nog merkwaardigheden hebben ontdekt, die nu verdwenen zijn. En dit is te betreuren, omdat, terwijl de Schokkers, die zich in 1859 te Vollenhove, Urk, Volendam en elders hadden gevestigd, al spoedig de kleeding der daar wonende visschersbevolking hadden aangenomen, daar dus spoedig als Schokkers zijn ondergegaan, zij, te Kampen, waar vóór hunne nederzetting niet een eigenlijke visschersbevolking van markant karakter aanwezig was, daarentegen als Schokkers in hun kleeding en taal, in hunne woningen en schepen nog lang zichzelf zijn gebleven. Te Kampen leefde de oud-Schokkersche traditie lang voort, dank ook het feit, dat hun hoofdonderwijzer, A. Legebeke, de huizen van Emmeloord liet afbreken en die te Kampen weer voor hen in de toen aangelegde Schokkersbuurt herbouwen liet. Men sprak dan ook wel eens van „Schokland in Kampen”

Er bestaat nog een oude houtsnede, die ons een voorstelling geeft van de oud-Schokkersche kleederdracht van man en vrouw, zooals die na 1840 ongeveer, niet meer gedragen werd. De afbeelding op de volgende bladzijde doet zien hoe men zich, van dien tijd af tot heden, op Schokland (en dan wordt hier Emmeloord bedoeld) en te Kampen in de Schokkersbuurt te kleeden placht. Nog twee vrouwen te Kampen dragen die kleeding; zij is dus nu al zoo goed als historie geworden. — Ongeveer in de dertiger jaren der vorige eeuw heeft de verandering in kleeding bij deze bevolking plaats gehad, en wat daarvan de oorzaak geweest moge zijn, is ons onbekend. De Schokker van het begin der vorige eeuw droeg een kortere en wijdere broek dan die welke

nog door zijn naneef van thans gedragen wordt. Ook was vroeger de jas langer en droeg de oude Schokker een karpoes (muts), die de Urker nog draagt. De Schokkerin van voorheen had tot hoofdtooiel een ietwat hooge muts en droeg het haar lang, tot op de schouders hangende. Het vrouwencostuum, dat veel met dat der vrouwen van Urk overeenkomt, is bijzonder karakteristiek. De vrouw van Schokland draagt, evenals de Urkerin, een met kant omzoomd mutsje, en terwijl laatstgenoemde het achtergedeelte daarvan gewoonlijk van zwarte stof heeft, is dit bij de Schokkerin daarentegen veelal van witte stof. Beide dragen het zeer smalle zilveren „oorijzer”, waarvan ieder eind bij de wang in een knopje eindigt. In vroeger dagen, vóór 1840, droeg de vrouw van Schokland een „vest” van damast (middel genoemd), aan de voorzijde met geel koord toegeregen. De rood baaien borstrok met rood laken mouwen, had op den naad een geborduurde streep van gele zijde; hierover werd het vest gedragen. Het hoofdtooiel was een blauwe muts met geel gestreepten platten bodem. Ook werd door de Schokkerin wel een witte vrouwenmuts gedragen, welke gelijkenis had met die van de Volendamsche. Behalve genoemd oorijzer, werden gewoonlijk ook door de Schokkerinnen gedragen roode of zwarte

koralen, aan de achterzijde gesloten met een zilveren slot (bootje). Over den borstrok draagt de Schokkerin thans, in plaats van het „vest”, een borstlap of kroplap, welke gewoonlijk van katoenen stof is vervaardigd. Dit kleedingstuk is voor de Zondagsche kleedij van gebloemd meubelsits. Gewoonlijk is de onderrok van rood- of blauw gestreepte baai en is dan in 't laatste geval aan de bovenzijde effen blauw, terwijl de kousen veelal ook van blauw sajiet of dito wol zijn gebreid. Ook de doopkleertjes (jurken en mutsjes) zijn fraai en meermalen met gouddraad doorweven en van blauw of rood damast. Dit „doopgoed” heeft, evenals de Schokkersche kroplap, veel overeenkomst met dat, hetwelk voor 1840 nog op het nabij gelegen Kamper eiland gedragen werd. Van beide bezit de stichting Kampen in hare verzameling eenige exemplaren. Ook het Openlucht museum op den Waterberg bij Arnhem, heeft nog zeer fraaie en zeldzame overblijfselen van Schoklandsche kleedij. Uit genoemde oude costuums blijkt de groote liefde voor kleuren

en wel voor de primaire kleuren; een karaktertrek, welke men bij volken aan zee wonende, meer aantreft.

Het ligt voor de hand, dat het visschersvaartuig, voor iedere visschersbevolking van eigen type, (wij spreken van Volendammer of Urker botters, Giethoornsche punters en Schokkerschuiten) eenige aandacht verdient. En dit is wel te meer het geval, nu de *Schuit* als vaartuig voor de Urkers en Schokkers bijna geheel verdwenen is. Er is echter te Kampen nog een tweetal origineele Schokkerschuiten en daarvan is de *Kampen I*, gemerkt K P 1), die nu al bijna 125 jaar door leden der oud-Schokkersche familie *Diender* wordt bevaaren, en nog hun eigendom is, de merkwaardigste, omdat zij zich nog zoo goed geconserveerd heeft gehandhaafd. Tusschen botters, tjalken, pramen en klippers ligt zij des Zondags in de door schepen fraai gestoffeerde en door huisjes en boomen omzoomde, schilderachtige Oude Buitenhaven te Kampen. In het midden der 18de eeuw, aldus Mees, waren op Schokland maar drie kleine visscherschuitjes, daar de Schokkers toen meere

Foto Roosdorp.

HUISJE IN DE SCHOKKERSBUURT TE KAMPEN.

rendeels de vrachtaart (kusten binnenvaart) uitoefenden¹⁾. De kleine Schokkerschuit noemt men *bouse*; de allerkleinste en lichtgebouwde is een *plute*, waarvan er nog één op Urk wordt aangetroffen. De „Schokker” (zoo noemt de visscherman bedoelde vaartuig) kenmerkt zich door een oplopend voorschip met een rechten vallenden voorstevan, welke vierkant eindigt en een opening bevat, waarin zeer sierlijk het kruisvormig anker rust. De schuit voert het bazaarzeil, de breede stagfok en kluiverfok. Onder de roerstok, dwarsscheeps, is een plankje aangebracht, waarop „de Prins” geschilderd is. Zoo noemt men namelijk de prinsekleuren (oranje, wit en blauw) in driehoekvulling of in cirkelvormige meanderlijnen op dit plankje geverfd²⁾. In het midden van de schuit is de bun en onder de voorplecht vindt men een roefje (het vooronder). Verder is dit vaartuig in de midscheeps open. De zwaarden zijn lang en smal. De K. P. 1, welke dus uit een scheepbouwkundig oogpunt historische waarde bezit (zij is een der twee laatste Schokkerschuiten) werd uit dien hoofde door ons opgemeten. Zij heeft de volgende afmetingen: De lange as van roer tot eind voorstevan is lang 11.50 M.; dwarsscheeps

1) G. Mees Azn. In de Overijsselsche almanak van 1847.

2) Zou dit nog aan den tijd der Watergeuzen herinneren? Op de oorlogsschepen heet de kleine vlag vooruit (op de fok) *de geus*.

1) Nederl. Nat. Kleederdrachten, Meulenhoff, Amsterdam.

bij den mast meet zij 3.60 M., en haar diepgang is 0.85 M. ☼ Aangename herinneringen hebben wij aan de K. P. 1, want wij hadden het voorrecht onder het genot van een stevige bries met dit vaartuig en drie Schokkers van jongere generatie aan boord, terwijl wij de „fok te loevert” hadden, over de deinende Zuiderzee, door Keteldiep en IJselmond, van Schokland naar Kampen te zeilen. Toen genoten wij van de door traditie en ervaring verkregen mooie kunst van zeilen. Want de visschers weten hun vaartuigen te laten varen en wenden, zooals zij het noodig achten. Zij hebben hun schuit geheel „in de hand” en als ze, laverende, „door den wind gaan”, is het een genot te zien hoe juist en zeker iedere handgreep is en iedere beweging wordt verricht. ☼ Dat zeiltochtje herinnerde ons onze zeil oefeningen in het onstuimige Marsdiep en die op het breede watervlak van Zuid Holland's stroomen. ☼ En waar is Holland eigenlijk mooier dan op- en aan het water van zee en rivier? A. J. REYERS.

Van Roofgaw, den sluwen Ulk.

3) DOOR H. E. KUYLMAN.

HIJ staat daar als een strijder, een, die overwinnen wil, want door den donkeren nacht komt tot hem de geur van een mededinger, die op zijn terrein niet door hem geduld kan worden. ☼ 't Is een jong mannetje van zijn eigen soort. Een krachtige spruit van eigen stam, uitgedroefd tot een sterk, volbloedig exemplaar, waarin lenigheid en vlugheid zich paren aan sluwheid en verstand. ☼ Dit is de mededinger, die gedurende de gevangenschap van Roofgaw zijn plaats heeft ingenomen, die, nu de lente er is, het hof maakte aan het vrouwtje, dat aan Roofgaw heeft toebehoord. En dit alles werd in een oogenblik aan den laatste geopenbaard. Hij hoort het in het zuchtje, dat in de peppels de vrouwentongen te fluisteren zet, hij ruikt het in den hem omzwevend nevel, hij voelt het onbewust, dat hij zal moeten vechten, een zwaren strijd zal moeten voeren om zijn oude rechten te herkrijgen. En zonder het te weten trekt hij de lippen op tot een wreede grijns, blikkeren zijn scherpe, witte tanden in de donkerste, phosphorlicht zijn haar, dat als een kam rijst van nek tot staart. ☼ Het gerucht komt nader en beweegloos wacht Roofgaw op zijn vijand. Dan boren zijn oogen zich door het duister en langs den slootwal komen er twee, het jonge mannetje met het vrouwtje. Zij jagen op kikvorschen, een geliefd voedsel, en al hun aandacht wordt daardoor ingenomen. Maar dan schiet als een pijl uit gespannen boog Roofgaw door de lucht, werpt zich krijschend op zijn niets vermoedenden vijand en knarsend drijft hij zijn tanden in diens poot, klemt zich met zijn klauwen op diens rug, krabt en bijt, schreeuwt en piept van niet te bedwingen hartstocht. ☼ Even is het jonge mannetje verschrikt, maar dan in zijn tegenstander een soortgenoot herkende, verdedigt het zich met al de kracht en moed, die in zijn sterk lichaam huist. Ook zijn tanden zijn scherp als messen, ook zijn nagels krabben en rijten de huid open, ook zijn gekrijsch is doordringend en knerpend, vol van haat tegen dien ander, die hem het vrouwtje wil betwisten. ☼ Beide rollen door het gras, woelen den grond om, vallen in het water, doch laten nimmer los. Een oogenblik rusten en dan grijpen

zij elkaar weer aan, want een van hen zal moeten wijken of sterven. Beide hebben kracht en vlugheid, in beide brandt het lentevuur onuitbluschbaar!... Een oogenblik wijkt het jonge mannetje, vlucht langs den oever, vervolgd door Roofgaw. Maar dan, als schaamt het zich over zijn lafheid, houdt het weer stand, wacht zijn vijand af en opnieuw begint weer de strijd. ☼ In het vuur van het gevecht hebben de bunzings geen oog voor hun omgeving, hebben zij niet bemerkt, dat zij zich op gevaarlijk gebied hebben begeven, want waar een honderdjarige oude stronk zijn wortels in de aarde boort, woont in een diep gegraven hol, de otter, de schrik der wateren. Op zijn gebied duldt hij geen ander en allermint den bunzing, die evenals hij leeft van roof en moord. Hij, de sterke, de weergaloos snelle zwemmer, de sluwste onder zijn soortgenooten, de zelfzuchtigste van alle, heeft reeds lang den strijd waargenomen; eerst de kreten, dan het gerucht in de beekbegroeiing

en nu weer het naderend gedruisch, dat hem vertelt, dat zijn jachtgebied is betreden door hen, die hij daar 't liefste weert. Nu staat hij dan ook gereed om zijn rechten te verdedigen en als de bunzings naderen, glijdt hij geruischloos in het water, duikt onder, zwemt vliegensvlug hen ontmoet, kruipt op den wal en valt, zonder zich te bedenken, op de vechtenden aan en grijpt met zijn sterke kaken het jonge mannetje in den rug, en heeft, voordat Roofgaw zich van het gevaar bewust is, een einde aan het gevecht gemaakt. Stuiptrekend hangt diens tegenstander een oogenblik tusschen de knellende tanden en dan vliedt het leven uit het taaie lichaam. ☼ Roofgaw heeft nu den otter bemerkt en met den doodsangst als metgezel vlucht hij terug naar zijn hol, hatend dengene, die, ofschoon voor dit maal zijn helper, herinneringen wekt aan de veete, die van geslacht tot geslacht overgegaan, steeds groeide en brandde als een niet te blusschen vuur. Vóór de morgen daagde, sliepen Roofgaw en het vrouwtje in het hol, waar zij het vorige jaar ook gewoond hadden. ☼ Voor Roofgaw en zijn vrouwtje waren het dagen van overvloed geweest. In de vriend waren de fazanten maar voor 't grijpen, want in hun liefdesroes waren deze zorgeloozer

Foto Sloot.

MAN EN VROUW IN SCHOKKERSCHE
KLEEDERDRACHT.

dan ooit te voren. Het heesch gekraai der kleurige hanen klonk 's morgens en 's avonds en somtijds waren er wel acht à negen bijeen op den tusschen de weiden liggenden haverakker, waar zij zich zoo thuis voelden, dat zij voor een voorbijrijdende boerenkar niet op de vlucht gingen. Hier vochten de hanen om het vrouwtje en heel ernstig konden de sterke, korte snavels elkander verwonden. ☼ In de knotwilgen lagen de eendenesten met tien of meer eieren in een krans van zacht borstdons, en sluipend en duikend door het lange gras kwam, als zij zich verzadigd had, de wijfjeseend nader en wierp zich dan met een korten zwaai op, gleed in de uitgespreide armtakken van den boom en begon opnieuw haar taak. In den meidoorn, hoog opgeschoten boom, met dreigende prikkels, staken een vijftal jonge merels hun hongerige bekjes over den rand van het nest en sloten gelukkig de oogen, als vader of moeder hun een vette slak of slijmerige worm in den mond duwde. In den peppel, hoog in den top der broze takken, wiegde het eksternest op den over de vlakke ruischenden wind en vier bont gestippelde jongen met onevenredig groote snavels riepen den geheelen dag om voedsel. ☼ Van 's morgens vroeg

DE HUTO RIVIER IN DE REPUBLIEK PANAMA.

tot 's avonds, tot de scheidende zon hun 't spel deed staken, hadden de kemphanen hun tournooi gehouden op den hoogen kant van de door de weiden stroomende grift. Het gras was platgetrapt door de trippelende pootjes en wel heel vaak moesten zij reeds hier geweest zijn om zoo'n duidelijk teeken van hun aanwezigheid achter te laten. ☼ In hun lentekleed gestoken, kwamen zij hier wedijveren in schoonheid, bolden hun kragen op, schijn-vochten, maakten sierlijke buigingen en leefden hier als een bont gekleede zigeunersbende. Tegen het vallen van de schemering, als het neveldier over de landen kwam aangekropen, gleden zij weg, verdwenen in het lange gras en lieten de vechtplaats ledig achter. Maar 's morgens, als de kleurige wolken scheurden en door de rafelluchten de zon haar lachend gelaat vertoonde, dan stond in zijn teere vederpracht van bruin en wit en wit en zwart, een kemphaan op den platgetreden grond en als hij dan even zijn stem liet hooren, kwamen ze van alle kanten aan en dan begon de pret weer, een voorstelling vol gratie en sierlijkheid. ☼ Onbezorgd ging het leven voorbij, totdat plotseling de dood hun gebied betrad. In het diepe hol aan den slootkant lagen vijf blinde schepseltjes, de kinderen van Roofgaww. Nadat het hol dit gezin had gekregen, was met dit nieuwe, jonge leven in de aarde, de dood daardoor te voorschijn gekomen, want feller dan ooit jaagden de ouders en sloegen tand en klauw in het malsche vleesch van hun prooi, vernielden de nesten met eieren, sleepden de jonge hazen uit het leger, besprongen de ouden en loerden soms uren onder het merelnest of er ook een onvoorzichtig jong over den rand zou vallen. Bereiken konden zij ze niet, want de doorns richtten altijd hun punten dreigend naar hen. In de wilgen ging het beter, schuin over het water hangend boden hun stammen een natuurlijke brug en menige eend voelde plotseling den doodelijken beet op het oogeblik, dat zij droomde van haar groen-gele donsodjes, drijvend tusschen de zwaarden van de lisch, en de bloeiende watervioletten.

☼ Weer stonden op den hoogen berm de kemphanen tegenover elkander. Een zwartbonte vogel bolde zijn kraag tot een waaierkrans, terwijl zijn tegenpartij, een diepbruin gekraagd mannetje, onbeweeglijk wachtte op den aanval, die niets anders zou zijn dan schijn, een spel tot vermaak voor de rondom staande toeschouwers. De dauwdroppels hingen nog aan de grashalmen, schitterden met diamantgesprinkel in het zonlicht en laafden dan plant en bloem. Als een gouden kleed waasden de boterbloemen over de verre landen, telkens onderbroken door diep glooiende slootwallen, waar donker en innig het weelderig groen opbolde en ijle koekoeksbloemen haar fraise pracht ten toon spreidden. ☼ Mei vierde hoogtij en ter-

wijl het feest in vollen gang was, grijsde de dood uit het donkere hol in den slootwal en sloop naar de plaats, waar de kemphanen speelden. Een sprong, een kreet, wat vleugelgewiek, en de blijdschap is gevlucht en heeft plaats gemaakt voor een angstig zwijgen, want de bunzing, de door alle gevreesde moordenaar, heeft de lach doen verdwijnen en een schaduw geworpen over het zonnige landschap.

DE MUIZENPLAAG.

Als een verraderlijk vuur, dat onder de veenlaag verborgen, onzichtbaar voortwoekert, om dan plotseling eenige kilometers verder dan het begonnen is, te voorschijn te treden, onuitbluschbaar, in zijn laaienden gloed alles verderend, zoo was de plaag gekomen. Hier en daar kwamen reeds berichten van het kwaad, dat de muizen aanrichtten, maar veel aandacht was er niet aan geschonken, daar hun aantal niet zoo groot was, dat dit onrust baarde. ☼ 's Avonds, na volbrachten arbeid, wandelde de boer door zijn akkers en een tevreden trek kwam op zijn gelaat als hij zag, hoe de wind de zwaar gevulde aren deed buigen en rijzen en een blauw-grijs waas over het korenveld hing. Dat was de gezonde groeikracht, die opsteeg uit de krachtige halmen, een rijken oogst belovend, als belooning voor zijn harde werken. In de weiden was het ondergras zoo dik, dat men met de voeten er in bleef haken en reeds zag de boer in gedachten zijn hooibergen tot den kap toe gevuld met het geurige hooi. 's Nachts regende het, des daags scheen de zon en de oude knotwilgen kregen in enkele weken scheuten van een paar meter en in het griendland schoten de brandnetels een manshoogte naar boven. Dat was nog eens een zomer en overdadig, haast zondig overvloedig, bood moeder Natuur haar gaven aan mensch en dier. ☼ En toen zag men plots tegen de hellingen der dijken het gras verdorren, bruin worden en afsterven, alsof het gebrek aan water had. Steeds verder ging het kwaad, vrat zich in de weilanden, met den dag zich uitbreidend, en overal plekten nu bruine tinten tusschen het groene kleed. Waar kort tevoren de klaver bloeide en met haar zoete geuren bij en hommel lokte, was nu de bodem dor en kaal, alsof een brand erover gegaan was. Toch zag men nog niet de oorzaak van het kwaad, want onder de aardkorst verborgen, knagende en wegvretende de sappige worteltjes van gras en kruid, werkten de muizen dag en nacht, groeven hun gangen en gingen steeds verder, onstuitbaar, voortwoekerd, zich tegelijkertijd vermenigvuldigend tot een ontelbare legerschaar.

(Wordt vervolgd).